

**ИЗВЕШТАЈ О РАДУ
УСТАНОВА ЗА СМЕШТАЈ СТАРИЈИХ У СРБИЈИ
ЗА 2011. ГОДИНУ**

Београд, јул 2012. године

САДРЖАЈ

УСТАНОВЕ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ ЗА СМЕШТАЈ СТАРИЈИХ	3
Уводне напомене	3
I ПРУЖАОЦИ УСЛУГА СТАРИЈИМА	3
II КОРИСНИЦИ УСЛУГА У УСТАНОВАМА ЗА СТАРИЈЕ	11
III УСЛУГЕ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У УСТАНОВАМА ЗА СМЕШТАЈ СТАРИЈИХ	20
IV ЗАКЉУЧЦИ	25

УСТАНОВЕ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ ЗА СМЕШТАЈ СТАРИЈИХ

Уводне напомене

Предмет извештаја је анализа пружања услуга смештаја старијима у установама социјалне заштите у Републици Србији у јавном сектору, за 2011. годину (домски смештај). О приватном сектору се наводе само подаци о броју установа које су добиле дозволу за почетак рада и њиховим капацитетима.

Извештај је сачињен на основу појединачних извештаја о раду установа за 2011. годину, података и информација које је кроз посебне обрасце (Ехсел табеле) прикупио Републички завод за социјалну заштиту и из других, доступних извора.

У првом делу Извештаја износе се основне информације о установама за смештај као пружаоцима услуга (карактеристике, специфичности). У другом делу су интерпретиране карактеристике и обележја старијих у установама, (трендови, налази, проблематика, констатације). У трећем делу Извештаја размотрене су услуге. Текст је у сагласности са табелама у Ехсел формату, за све установе за старије и збирном табелом, према редоследу у Обрасцу за извештавање.

I ПРУЖАОЦИ УСЛУГА СТАРИЈИМА

Установе за смештај старијих у Републици Србији су пружаоци услуга социјалне заштите организовани као геронтолошки центри, домови за смештај пензионера и других старијих и домска одељења за смештај старијих при центрима за социјални рад.

Према Одлуци о мрежи установа социјалне заштите које оснива Република у систему социјалне заштите („Службени гласник РС“, бр. 98/2010. од 24.12.2010. године), пружање услуга смештаја за старије грађане предвиђено је у условима када су угрожени старији због специфичних потреба везаних за процесе старења (социјално-економских, здравствених проблема, старачке немоћи и усамљености) и када породица, односно, одговарајућа служба социјалне заштите није у стању да свом старијем члану обезбеди негу и старање.

Право на смештај старија особа има због неповољних здравствених, социјалних, стамбених и породичних прилика и када није у могућности да настави свој живот у породици, односно у самосталном домаћинству. То значи да је смештај у установу за старије само крајња опција, која се примењује у случајевима када су исцрпљене све друге могућности.

Смештај у установу се реализује када орган старатељства утврди да је старија особа без породичног старања, као и да су исцрпљене све могућности и предузете све расположиве мере да се обезбеди адекватан ванинституционални облик заштите.

Услуге смештаја старијим лицима у јавном сектору у Републици Србији пружа укупно 39 установа које оснива Република и то:

- 24 Геронтолошка центра,
- 7 домова за старије и пензионере,
- 8 домских одељења за пензионере и старије при центрима за социјални рад.

Табела 1. Установе за старије у Србији (јавни сектор) у 2011. години

Р.б.	Установа	Капацитет ¹	Укупно у 2011.	Нови у 2011.	31.12.2011.
1. Геронтолошки центри					
1.	Алексинац	120	148	31	117
2.	Бачка Паланка	110	162	59	109
3.	Бечеј	193	198	51	141
4.	Београд	1.179	1.508	386	1.110
5.	Врбас	125	147	40	112
6.	Вршац	108	127	35	92
7.	Зрењанин	300	442	166	283
8.	Јагодина	270	366	109	257
9.	Кањижа	95	117	46	71
10.	Кикинда	180	215	57	146
11.	Књажевац	220	302	99	206
12.	Крагујевац	330	480	172	302
13.	Крушевац	220	252	87	178
14.	Лесковац	180	225	60	159
15.	Матрушка Бања	252	378	119	250
16.	Младеновац	310	394	122	272
17.	Ниш	286	390	110	272
18.	Нови Сад	868	1.195	406	806
19.	Обреновац	340	445	118	327
20.	Панчево	200	233	0	166
21.	Рума	285	393	107	278
22.	Сомбор	310	377	0	247
23.	Суботица	530	737	236	503
24.	Шабац	230	324	114	201
Укупно – Геронт. центри		7.241	9.555	2.730	6.505

2. Домови за старије					
25.	Апатин	185	259	65	171
26.	Димитровград	90	107	25	79
27.	Кула	105	146	46	92

¹ - Капацитет установа за старије приказује се према пдацима које су установе исказале; Укупно у 2011. односи се на број који је боравио у установи током те године (1.1.2011. – 31.1.2011.); Нови у 2011. односи се на новопримљене у 2011.; 31.12.2011. односи се на број старијих у установи тог дана. Ово значење се односи на све табеле у извештају.

28.	Мол (Ада)	220	295	91	191
29.	Прокупље	150	172	38	134
30.	Смедерево	186	258	74	176
31.	Сурдулица	80	86	14	72
Укупно домови за старије		1.016	1.323	353	915
3. Домска одељења при центрима за социјални рад					
32.	Блаце	50	54	14	43
33.	Брус	75	79	7	61
34.	Деспотовац	70	38	38	32
35.	Крупањ	60	66	17	49
36.	Кучево	150	142	27	115
37.	Нови Кнежевац	40	50	9	40
38.	Пожега	50	65	15	53
39.	Забучје – Ужице	80	55	55	54
Укупно домс. одељења		575	549	182	447
У к у п н о		8.832	11.427	3.265	7.967

Капацитети у приватном сектору знатно су повећани, што показује да постоји интерес за отварање дома у приватном власништву.

Табела 2. Установе за старе – приватни сектор – у 2009. и 2010. и 2011. години

Р.бр.	Регион	Број установа			Капацитет		
		2009.	2010.	2011.	2009.	2010.	2011.
1.	Централна Србија	8	8	12	280	237	413
2.	Град Београд	28	62	74	661	1.604	1986
3.	АП Војводина	7	11	17	136	262	468
У к у п н о		43	81	103	1.077	2.103	2867

Делатност установе

Основна делатност којом се установе баве је домски смештај старијих, због чега су и основане. Поред основне делатности, један број установа бави се додатним и другим делатностима као што су прихватилишта, клубови за старије, центри за дневни боравак старијих, помоћ и нега у кући, теле-асистенција и слично које су у функцији задовољавања потреба на нивоу локалне заједнице.

У укупан капацитет услуга једне установе убрајају се, поред услуге смештаја у дом, услуге помоћи у кући, услуге дневних центара и клубова, услуге смештаја у прихватне станице и прихватилишта, као и друге услуге. - Табеле 3, 4, 5).

У структури капацитета само 8.832 места/кревета припада домском смештају. На дан 31.12.2011. на домском смештају било је смештено 7.967 корисника.

Табела 3. Основни подаци о капацитетима и броју корисника

Домски смештај				
Организациона јединица	Капацитет	Укупан број корисника у .2011.	Нови корисници у 2011.	Број корисника 31.12.2011.
<i>Домски смештај</i>	8832	11427	3265	7967

Табела 4. Додатне делатности установе

Додатне делатности установе				
Организационе јединице	Капацитет	Укупно у 2011.	Нови у 2011. г.	Број 31.12.2011.
Прихватилиште за (одрасле) старије	41	125	94	36
Прихватна станица	29	234	115	14
Клуб за старије	4625	18496	1583	16249
Друго	20	20	20	20

Табела 5. Друге делатности установе

Друге услуге које пружа установа				
Врсте услуге	Капацитет	Укупо у 2011.	Нови у 2011.	31.12.2011.
<i>Дневни боравак за старије</i>	355	923	201	1015
Помоћ и нега у кући за старије	952	1175	266	812
Помоћ у кући за старије	2965	3344	547	2837
Свратиште за старије	0	63	9	58
Храна на точковима за старије	331	491	66	438
Сервис хране за старије	35	51	16	10
Сервис прања веша за старије	435	339	72	148
1). Информативни центар (УГЦБ)		3011	3011	3011
2). Теле асистенција (Кикинда)	25	28	28	25
4). Шах клуб	50	45	3	35
5). Дневни центар	20	20	20	20
6. Народна кухиња (Нови Кнежевац)	200	250	30	150

Капацитети установа и број корисника у односу на претходну годину повећани су, пре свега, увођењем нових врста услуга, док је број корисника у домском смештају на нивоу од прошле године

2. Запослени у установама за смештај старијих

Људски ресурси у установама за смештај старијих, осим код неких где се јављају мања одступања, у складу са нормативима о припадајућим радницима које је утврдило Министарство рада и социјалне политике. У структури запослених радника преовлађују пружаоци услуга неге (неговатељски кадар) (36,53%) и технички радници (34,40%), а потом следе здравствени радници (15,94%).

Табела 6. Број и структура запослених 31.12.2011. године

Број и структура запослених на дан 31.12.2011.									
Назив радног места	Укупан број извршилаца		Запосл. према извору финансирања				Пол		Укупно
	По нормативу	Стварно запослених	Буџет Репуб.	Буџет ЛС	Установа	РЗЗО	М.	Ж.	
Руководиоци - укупно	78	88 1,91%	64	7	13	4	36	52	88
Стручни - укупно	232	248 5,38%	170	51	24	3	34	214	248
Пружаоци неге и услуга – Ук.	1708	1684 36,53%	183	876	586	39	68	1616	1 684
Здравствени - укупно	550	735 15,94%	1	51	36	647	56	679	735
Фин.рачунов и администрат.	286	269 5,845	36	25	208	0	68	201	269
Технички - укупно	1658	1586 34,40%	135	52	1394	5	410	1176	1 586
Укупно	4.512	4.610	589	1062	2261	698	672	3938	4 610
Процент		100%	12,78%	23,04%	49,05%	15,14	14,58	85,42	100%

Табела 7. Структура запослених према радном месту, старости и полу

Структура запослених према радном месту, старости и роду															
Старост	Р а д н о м е с т о														Укупно
	Руководећи		Стручни		Админ.-финанс.		Здравствени		Пруж.неге и услуге		Технички		Укупно		
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	
<i>До 30</i>	1	0	5	14	9	11	15	104	21	112	63	76	114	317	431
<i>31-40</i>	7	9	7	50	17	42	16	180	25	454	98	272	170	1007	1 177
<i>41-50</i>	9	17	6	70	12	75	17	242	12	769	117	464	173	1637	1 810
<i>51-60</i>	13	22	10	76	25	70	8	149	8	275	112	355	176	947	1 123
<i>Више од 60</i>	6	4	6	4	5	3	0	4	2	6	20	9	39	30	69
Укупно по полу	36	52	34	214	68	201	56	679	68	1616	410	1176	672	3938	4 610
Укупно	88		248		269		735		1.684		1.586		4.610		
Процент	1,91		5,38		5,84		15,94		36,53		34,40		14,58	85,42	100

Из буџета Републике се финансира 12,78% запослених у установама за смештај старијих. У финансирању запослених локална заједница обезбеђује средства за нешто мање од четвртине запослених (23,04%), финансирајући уз то и друге, нове услуге социјалне заштите које домови развијају: помоћ у кући, прихватилишта, центри за дневни боравак и слично. Из цене смештаја (установа) финансира се 49,05 % радника. Ради се углавном о пружаоцима услуга неге, техничком и административном особљу.

Нормативи о броју радника и о стручном раду у овим установама су сада неодговарајући имајући у виду потребе корисника. Недовољан број радника који

реализују услуге неге, здравствених и стручних радника не омогућују корисницима да користе све оне услуге које би им биле потребне.

Установе социјалне заштите за одрасле и старије (за смештај) по извештајима о реализацији акредитованих програма, Републичког завода за социјалну заштиту показују да су запослени из ових установа у поређењу са другим установама током 2011. године похађали најмањи број обука. И понуда акредитованих програма у области социјалне заштите одраслих и старијих је најскромнија, односно, не покрива све области стручног усавршавања у којима постоји потреба за додатним знањима и вештинама.

У реализацији програма обуке током 2011. године већина је обука била усмерена на развој општих компетенција кадрова који раде са старијима, а које подразумевају познавање области друштвене бриге о старијима; разумевање процеса старења и његових карактеристика, неопходност примене холистичког приступа у раду са старијима; сензитивност и емпатију за потребе старијих људи, вештине комуникације са старијима и др. Осим тога, неки од програма имају за циљ развој посебних компетенција, пре свега оних које се тичу помоћи у кући и неге старијих људи.

То су акредитовани програми обуке се односе на област заштите одраслих и старијих особа:

- Превенција насиља над старијим особама
- Ефикасна комуникација са старима
- Едукација за обављање послова геронтодомаћице
- Едукација за обављање послова неговатељице
- Психосоцијална подршка у старости

Истовремено се на основу података може закључити да се као приоритетне области у којима је запосленима потребна додатна подршка издвајају:

- Рад са корисницима који су оболели од Алцхајмера
- Рад са хиперактивним и агресивним корисницима
- Стимулација непокретних корисника
- Палијативно збрињавање²

² Извор изнетих података чини Регистар акредитованих програма и Књига евиденција о реализованим програмима обуке, које, у оквиру послова везаних за процес акредитације, води Одељење за професионалну обуку Републичког завода за социјалну заштиту. У Регистру акредитованих програма не постоје програми чији садржаји су усмерени на наведене области. У том смислу потребно је да Републички завод за социјалну заштиту, уз сагласност Министарства, пронађе најадекватније решење за израду недостајућих програма обуке или да се запосленима пружи адекватна подршка кроз неки други вид стручног усавршавања: саветовања, конференције, супервизијску подршку и сл.

3. Услови становања и опрема у установама

Смештај у установу подразумева да се за корисника обезбеди становање на нивоу стандарда просечне популације у заједници.

Постојећи стандарди становања обухватају:

- потребан простор за основне животне активности и кретање корисника и опремљеност простора (за спавање, исхрану, одевање, хигијену, слободно време, интересовања и сл).
- сигурност у простору
- оптималне здравствено-хигијенске услове

Простор и опрема:

У установама за старије циљеви смештаја се одређују према прописаним делатностима установа: обезбеђење становања, здравствене заштите, радних, окупационих, културних и рекреативних активности, што подразумева обезбеђење квалитетног живота за оне који немају другог избора.

Табела 8. Услови становања корисника – величина простора у кв.метрима.

Услови становања корисника домског смештаја		
Намена простора	површина у кв.метрима	Површина по кориснику на дан 31.12.2011.
Смештајни капацитети	87 957	11,04 кв. м
тоалети - купатила	13 178	1,65 кв.м
дневни боравак	10 898	1,37 кв.м
трпезарија	10 671	1,34 кв.м
гардероба	2 331	0,29 кв.м
Радионице за кориснике	2 385	0,29 кв.м
Сала за спортске и рекреативне активности	7 674	0,96 кв.м
Двориште зелене површине	348 581	43,75 кв.м
Остало	55 663	6,98 кв.м
Укупан простор	539 338	67,69 кв.м

Да ли величина пословног простора установе за запослене (канцеларије, тоалетни простор, сале, ходници) одговара потребама ?	Да	Не	Без одговора
		23	6

Табела 9. Категорија, број смештајних јединица и број места

Квалитет и величина смештајних капацитета за кориснике				
Категорија смештаја	Бр. смештајних јединица		Бр места у тој категорији	
	Број	%	Број	%
Јенокреветни апартман	8	0,21	8	0,09
Двокреветни апартман	133	3,42	266	3,01
Вишекреветни апартман	22	0,57	80	0,91
Једнокреветна гарсоњера	564	14,62	564	6,38
Двокреветна гарсоњера	424	10,99	848	9,60
Вишекреветна гарсоњера	57	1,48	174	1,97
Једнокреветна соба	396	15,16	396	4,48
Двокреветна соба	1097	28,25	2194	24,84
Трокреветна соба	660	17,11	1989	25,52
Четворокреветна соба	342	8,86	1364	15,44
Пет и више креветна соба	163	4,22	949	10,75
У к у п н о	3866	100,00	8832	100,00

Одржавање простора и радних услова установе	Да	Не	Без одговора
Да ли постоје тешкоће око одржавања установе што подразумева: 1.чишћење, 2. грејање, 3. текуће инвестиционо одржавање, 4. ППЗ	18	9	12

У погледу опреме испуњен је минимум постојећих прописаних стандарда када се говори о опреми стамбеног дела, кухиња заједничких просторија и сл. Готово све установе за старе су истакле значајно побољшање. Међутим, када је реч о другој опреми (возни парк, рачунарска опрема и слично), установе нису у довољној мери снабдеване.

Табела 10. Опрема којом располаже установа

Опрема са којом располаже установа	
Врста опреме	Број
Информатичка опрема – рачунари	818
Возни парк – аутомобил, комби	178
Број рачунара који недостаје	119
Број радника којима треба обука на рачунару (Word, Excel)	355

Табела 11. Приступачност објекта старијим особама

Прилагођеност објекта старијим особама	Да	Не
Постојање рампи (фиксна или покретна)	31	5
Рукохвати	34	0
Приступачно приземље	34	0
Лифт	24	10
Приступачни тоалети	32	2

Табела 12. Побољшање услова смештаја и за запослене

Побољшање услова смештаја корисника и рада запослених у 2011. г.	Да	Не
Да ли је било значајних инвестиција на уређењу простора установе	29	6
Да ли је оснивач пружао неку врсту помоћи за побољшање услова смештаја корисника и рада запослених?	27	7
Да ли локална самоуправа пружа неку врсту помоћи установи за побољшање услова смештаја корисника и рада запослених?	11	21

Табела 13. Информисање корисника о услуга које пружа установа

Да ли је обезбеђено адекватно информисање корисника о услугама које пружа установа?	Да	Не
Постоји лифлет или брошура о правима и услугама у установи намењен корисницима	23	12
На огласној табли установе су истакнута обавештења значајна за кориснике	31	8
Постоји сајт	22	9
Сајт установе прилагођен је слепим и слабовидим особама	0	31
Средства информисања доступна на језицима мањина	10	21
Информисање корисника путем медија	28	3

Иако установе исказују у извештајима да су услови за боравак старијих добри, као и њихова материјална основа. Међутим, ови циљеви нису остварени за највећи број смештених корисника. Релативно мали број установа и пракса широке примене права на смештај утицали су на неадекватно одређивање капацитета у установама. Један од показатеља тог стања је да преко 50% корисника живи у трокреветним и вишекреветним собама (у собама са пет и више кревета живи 949 (10,75% старијих). (Табела 9).

II. КОРИСНИЦИ УСЛУГА У УСТАНОВАМА ЗА СТАРИЈЕ

Корисници услуга смештаја у установама социјалне заштите за старије су пензионери и друга стара лице која због неповољних здравствених, социјалних, стамбених и породичних прилика нису у могућности да наставе свој живот у породици, односно у самосталном домаћинству, а исцрпљене су све друге могућности и предузете мере да се обезбеди адекватан ван-институционални облик заштите.

Карактеристике (обележја) корисника услуга у установама за старије

С обзиром да се ради о старијим особама којима је потребан институционални вид заштите – смештај у установу, потпунија слика о установама као и корисницима добија се сагледавањем структуре корисника према различитим обележјима.

Табела 24. Структура према полу и старосној доби

Корисници према годинама живота и родној припадности у 2011.								
Узраст	Женски		Мушки		У к у п н о			
	Укуп. у 2011.	31.12. 2011.	Укуп. у 2011.	31.12. 2011.	Укупно у 2011.		31.12.2011.	
					Број	%	Број	%
до 50 год.	148	115	165	135	313	2,74	250	3,14
51 - 64 год.	631	534	719	574	1350	11,81	1108	13,91
65 - 70 год.	787	543	582	396	1369	11,98	939	11,78
71 - 80 год.	2655	1970	1393	955	4048	35,42	2925	36,71
81 – 90 год.	2748	1775	1143	707	3891	34,05	2482	31,15
90 и више	315	189	141	74	456	3,99	263	3,31
УКУПНО	7284	5126	4143	2841	11427	100,00	7967	100,00
%	63,74	64,34	36,26	35,66	100%		100%	

Подаци указују да је релативно високо учешће корисника испод 65 година старости (14,55%) у установама намењеним старијим особама, што додатно смањује већ ионако скроман капацитет који је намењен старијима (Табела 24). Ово се може тумачити и притиском због недовољних капацитета за смештај одраслих особа са инвалидитетом. Све је израженије присуство старијих који имају 80 и више година (38,04) што се може тумачити као једна од последица старења становништва код нас.

Табела 25. Структура корисника према образовном статусу пре смештаја

Корисници према образовном статусу								
Образовни статус	Укупан број у 2011.				Број 31.12.2011.			
	М	Ж	Број	%	М	Ж	Број	%
Без школе	986	2964	3950	34,57	726	2062	2788	34,99
Основно образовање	1190	2236	3426	29,98	791	1613	2404	30,17
КВ-ВК - ССС	1358	1599	2957	25,88	927	1138	2065	25,92
Виша и висока школа	609	485	1094	9,57	397	313	710	8,92
УКУПНО	4143	7284	11427	100,00	2841	5126	7967	100,00

Већина корисника смештаја је нижег образовног нивоа, без школе или само са основном школом је нешто више од 65%.

Табела 26. Структура корисника према брачном статусу пре смештаја

Корисници према брачном статусу пред смештај у дом						
Брачни статус	Укупно у 2011.					
	М	%	Ж	%	Број	%
ожењени/удате	458	11,05	431	5,92	889	7,78
у ванбрачној заједници	47	1,13	75	1,03	122	1,08
неожењени/неудате	1 029	24,84	1 227	18,84	2256	19,74

разведени	734	17,72	1 023	14,04	1 757	15,37
удовци/удовице	1 875	45,26	4 528	62,16	6 403	56,03
УКУПНО	4 143	100,00	7 284	100,00	11 427	100,00

Према брачном стању пре доласка у установу, најбројнији су удовци/це, али значајан је број и разведених. Мали број старијих је смештено заједно са својим партнером. Према социјалном статусу доминантни су пензионери. Значајан је и број издржаваних старијих (24,29%).

Табела 27. Структура корисника према социјалном статусу пре смештаја

Корисници према пензијском статусу 31.12.2011.										
Пензијски статус	Одрасли				Старији				Укупно	%
	М	Ж	УК		М	Ж	УК			
Лични пензионер	37	54	91	9,28	1.185	1.474	2.659	38,06	2.750	34,52
Инвалидски пензионер	147	91	238	24,26	342	471	813	11,64	1.051	13,19
Породични пензионер	63	95	158	16,11	182	1531	1713	24,52	1.871	23,48
Пољопривредни пензионери	6	10	16	1,63	123	221	344	4,92	360	4,52
Издржавано лице	250	228	478	48,72	506	951	1457	20,86	1.935	24,29
УКУПНО	503	478	981	100,00	2.338	4.648	6.986	100,00	7.967	100,00

Релативно стабилно окружење старијих је важно за сагледавање вредности и за развој самопоуздања, што у садашњим условима није обезбеђено. Наиме, у установама је смештено око 40% корисника ван средине у којој су до смештаја живели, у неким установама и преко 50%. То доводи до одређених последица које такав смештај носи, као што су прекид социјалних и емоционалних односа, тешкоће у адаптацији због разлика у животним, социјалним и културним навикама и слично.

Табела 28. Структура корисника према месту претходног пребивалишта

Корисници према месту пребивалишта пред смештај у дом								
Пребивалиште корисника	Укупан број у 2011.				Број на дан 31.12.2011..			
	М	Ж	Укупно	%	М	Ж	Укупно	%
Са територије општине/града у којој је дом	2.429	4.517	6.946	60,78	1.627	3.114	4741	59,51
Са територије суседних општина	894	1.502	2396	20,97	623	1108	1731	21,73
Из других општина	641	1.016	1657	14,50	443	727	1170	14,68
Са територије других земаља	0	8	8	0,07	0	8	8	0,10
Избеглице	162	203	365	3,19	128	138	266	3,34
Интерно расељена лица	15	34	49	0,43	17	28	45	0,56
Из других..	2	4	6	0,05	3	3	6	0,07
УКУПНО	4143	7284	11427	100,00	2841	5126	7967	100,00

Место пребивалишта пре смештаја у установи је у директној вези са контактирањем са ближим и даљим сродницима и начином контактирања.

Континуитет редовног одржавања контаката са сродницима је од значаја за старије у установама у оваквим условима. У структури учесталости одржавања контаката, редовно одржава контакте са својим сродницима само 43,27% старијих, док повремено контактира 18,02% старијих. Остали врло ретко или уопште не контактирају са ближим и даљим сродницима (30,54%), што је специфичан изазов за установе, у свакодневном третману старијих.

Табела 29. Структура корисника према начину контактирања са сродницима

Корисници према учесталости контаката са сродницима у 2011. години				
Начин контакта	До 79 год.	80 и више год.	Укупно	%
Редовно контактира и проводи викенде и празнике у породици	1009	913	1.922	16,82
Редовно има контакте са сродницима	1628	1394	3.022	26,45
Повремено контактира	1417	642	2.059	18,02
Нема сроднике или не контактира	576	359	935	8,18
Ретки контакти са значајним особама без предвидљиве динамике	803	369	1.172	10,27
Сродници или др. блиске особе се само телеф. интересују за корисника	696	334	1.030	9,01
Без контаката	869	418	1.287	11,26
УКУПНО	6.998	4.429	11.427	100,00

Близина смештаја има посебан значај за старије особе. То подразумева да старија особа добије потребну услугу у свом месту. Смештај у непознату средину има додатне трауматизације старијих због мењања социјалних односа и животних навика. Међутим, у садашњим условима, старији нису у ситуацији да бирају смештај у непосредној близини свог места, како због неразвијености мреже установа за старије, тако и због недовољне развијености ванинституционалних облика заштите старијих.

Пре смештаја је више од половине корисника живело у самачком домаћинству (55,40%); 18,75% са својом децом, а са другим сродницима 11,35% старијих. Са брачним другом или партнером је живело само 8,80%.

Табела 30. Структура корисника према породичном статусу пре смештаја

Корисници према породичном статусу пред смештај у дом у 2011.						
Породични статус	М	%	Ж	%	Укупно	%
Живео је сам	2138	51,60	3795	52,10	5933	51,92
Живео је са брачним/ван бр. партнером	457	11,03	529	7,26	986	8,63
Живео је са децом	455	10,98	1241	17,04	1696	14,84
Живео је са децом и унуцима	192	2,10	364	5,00	556	4,86
Живео је са другим сродником/цима	395	9,53	697	9,57	1092	9,57
Друго, мешовито	506	12,21	658	9,03	1164	10,18
УКУПНО	4143	100,00	7284	100,0	11427	100,00

Према дужини боравка у установи највеће је учешће корисника који су провели у дому од 1 до 2 године, што указује на значајан степен флукуације станара домова. Незнатно се повећава учешће старијих који бораве у домовима дужи период, нпр. преко 8 година или преко 10 година.

Табела 31. Структура корисника према дужини боравка у дому

Корисници према дужини боравка у дому								
Дужина боравка	укупан број корисника у 2011.				број корисника 31.12.2011.			
	М	Ж	Укупно	%	М	Ж	Укупно	%
до 6 месеци	838	1.443	2.281	19,96	452	799	1.251	15,70
7-11 месеци	477	780	1.257	11,00	290	506	796	0,10
1-2 год	864	1.586	2.450	21,44	571	1.144	1.715	21,53
3-4 год	703	1.231	1.934	16,92	470	890	1.360	17,07
5-7 год	533	960	1.493	13,06	443	701	1.144	14,36
8-10 год	335	578	913	7,99	266	480	746	9,36
преко 10 год	393	706	1.099	9,62	349	606	955	11,99
УКУПНО	4.143	7.284	11.427	100,00	2.841	5.126	7.967	100,00

Класификација према доминантном разлогу за смештај, која у први план ставља старост и болест, замагљује чињеницу да се првенствено ради о одсуству породичног старања, било због тога што нема ближих сродника, или што они нису мотивисани, или што нису у могућности да воде бригу о остарелом лицу. За мањи број корисника смештај је примењен по њиховој одлуци и вољи (15,77)%, али већина није учествовала у избору места и начина живота. То се односи и на лица која нису под старатељством.

Табела 32. Структура корисника према доминантном разлогу смештаја

Корисници према разлогу смештаја у дом (навести само један разлог)								
Разлог смештаја	Старосна структура						Укупно	%
	До 79 год.			80 и више				
	М	Ж	УК	М	Ж	УК		
Корисник нема ближих сродника деца, брачни /ванбр.партнер	479	654	1133	198	550	748	1881	16,46
Породица корисника није спремна /нема услова да води бригу о њему	362	534	896	184	443	627	1523	13,33
Тешкоће у организацији свакодневног функционисања услед старости и болести	1028	1793	2821	512	1388	1900	4721	41,31
Угроженост/насилје у породици	12	32	44	7	46	53	97	0,85
Социо-материјална угроженост породице (и корисника)	318	380	698	127	220	347	1045	9,14
Лични избор корисника	534	634	1168	240	394	634	1802	15,77
Друго	105	133	238	37	83	120	358	3,13
УКУПНО	2838	4160	6998	1305	3124	4429	11427	100%

Највећи је број оних старијих који су имали тешкоће у самозбрињавању - обављању послова и организацији свакодневног живота услед немоћи и болести (45,39%). Јавља се нова карактеристика, да породица није спремна да води бригу о старој особи (10,34%), као и породице које нису у могућности да саме пруже заштиту и неопходну бригу свом старијем члану.

Структура корисника према статусу у **старатељској заштити** показује да је мали број под старатељством (714) или 6,25% од укупног броја корисника.

Табела 33. Структура корисника према старатељској заштити

Корисници према старатељској заштити у 2011. Години						
Вршилац дужности старатеља	Број корисника под старатељством				Укупно	
	М		Ж		Број	%
Сродник или друга блиска особа	163	3,93	319	4,38	482	4,22
Непосредни старатељ	72	1,74	126	1,73	198	1,73
Колективни старатељ	27	0,65	7	0,10	34	0,30
Није под старатељством	3881	93,68	6832	93,79	10713	93,75
УКУПНО	4143	100,00	7284	100,00	11427	100,00

Велики број старијих у установама који немају старатеља 93,75% (нису под старатељством) немају могућност одлучивања о смештају нити имају могућност да одлучују о промени своје животне ситуације. Све више је старијих којима је, због веома тешког телесног инвалидитета и потпуне зависности од туђе неге и помоћи, потребан стални физикални третман и појачан здравствени надзор због могућих секундарних здравствених проблема.

Према **степену зависности**, број потпуно зависних старијих лица из године у годину се повећава. Група полузависних и потпуно зависних старијих лица чини више од три четвртине старијих.

Табела 34. Структура корисника према степену зависности

Корисници у 2011. години према степену зависности и менталном здрављу								
Степ. функционалне зависности	Очувано ментално здравље			Утврђене патолошке промене менталног здравља			Укуп.	%
	М	Ж	УК	М	Ж	УК		
Независни	1084	1473	2557	103	109	212	2769	24,23
Полузависни	695	1201	1896	193	322	515	2411	21,10
Зависни	1160	2209	3369	908	1970	2878	6247	54,67
УКУПНО	2939	4883	7822	1204	2401	3605	11427	100,00
Процент			68,45			31,55	100,00	
Процент	37,57	62,43	100,00	33,40	66,60	100,00	100,00	

Цена смештаја зависи од групе којој корисници припадају, према стању њихове физичке покретљивости и функционалне зависности од туђе неге и помоћи и слично. Један број старијих није у могућности да сам, било делимично или у целости да

подноси трошкове смештаја. Наиме, за 29,82% старијих део или у целини трошкове смештаја сноси буџет Републике.

Табела 35. Структура према начину плаћања

Корисници према начину плаћања смештаја (на дан 31.12.2011.)				
Плаћање смештаја	М	Ж	Укупно	%
Плаћа сам у целости	612	666	1278	16,04
Сам + сродници	647	1640	2287	28,71
Сродници у потпуности	200	580	780	9,70
Сам + буџет	581	1144	1725	9,10
Буџет у целости	729	922	1651	20,72
Давалац издржавања(Уговор о дож. издржавању)	17	26	43	0,54
Остало (навести шта)	55	148	203	2,55
УКУПНО	2841	5126	7967	100,00

Табела 36. Разлози престанка смештаја

Корисници према разлогу престанка смештаја у установи у 2011.								
Разлог престанка смештаја	До 79 год.			80 и више г.			Све укупно	
	М	Ж	УК	М	Ж	УК	Број	%
Премештени у други дом	30	41	71	7	32	39	110	3,26
Породични смештај	8	0	8	9	0	9	17	0,50
Напуст.установу на свој захтев	88	94	182	23	43	66	248	7,34
Вратили се у породицу	34	55	89	12	31	43	132	3,91
Умрли	509	800	1309	468	1030	1498	2807	83,10
Из другог разлога	20	25	45	5	14	19	64	1,89
УКУПНО	689	1015	1704	524	1150	1674	3378	100,00

Смештај у установи престаје углавном због смрти корисника, 83,10%. Веома мали је број оних који се враћају у своју породицу, (3,91%).

Табела 37. Узрок смрти корисника у 2011.

Уколико је разлог престанка смештаја смрт, наведите узрок смрти корисника			
Узрок смрти	Старосна структура		
	До 79 год.	80 и више год.	Укупно
Болест	1301	1498	2799
Самоубиство	7	0	7
Убиство	0	0	0
Несрећни случај	1	0	1
УКУПНО	1309	1498	2807

Један број старијих (7) у 2011. години извршило је самоубство. У извештајима установа нема информација о разлозима тог чина.

Да ли установа води листу чекања корисника на смештај?	Да	Не
	17	17

Листа чекања - Евиденција захтева за смештај и функционална зависност			
Број корисника	Функционално независни		Функционално зависни
Особе које чекају на смештај	71		104
			175

Насиље над старијима у установама

Злостављање старијих особа се најчешће одређује „као појединачни или поновљени чин акције или уздржавање од деловања, који се догађа у међуљудском односу заснованом на поверењу, а који изазива бол или узнемирење старије особе“.

Једна од важних реформских активности у установама социјалне заштите за смештај старијих је била и промена односа према појави насиља и било које врсте злоупотребе корисника у установама. У домовима за старије се у складу са тим већ неколико година води евиденција појаве насиља, у виду броја физичког злостављања, емоционалне злоупотребе и занемаривања и немарног поступања према кориснику, као и врсте насилника.

О случајевима насиља над старијима говори се иначе врло ретко, углавном, тек када кулминира. Не постоје поуздани подаци у којој мери је насиље над старијима распрострањено у Србији, али се процене о броју старијих жртава насиља, на основу истраживања која су спроведена на нивоу старијег становништва крећу од 4% до 10%. Постојећа искуства и подаци указују да је број старијих жртава насиља који живе у институцијама чак неколико пута већи од приказаних у извештајима о раду установа за старије. У 2011. години било је 71 пријава пријава / жалби упућеним интерним органима установе због насиља над старијима.

Табела 38. Жртве насиља према облику насиља коме су били изложени старији током 2011.

Корисници жртве насиља према облику насиља коме су били изложени у установи у 2011.													
Доминантни облик насиља	До 50 г.		51-64.г		65-70.г.		71-79.г		80 и +		Укупно		Укупно
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	
Физичко злостављање	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	2	1	3
Сексуално	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Емоционално	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Занемаривање	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1
Експлоатација	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Нешто друго	2	2	3	3	2	2	10	6	3	11	20	24	44
Укупно по полу	2	2	3	5	3	2	11	6	4	11	23	26	49
УКУПНО	4		8		5		17		15		49		

Установе као жртве насиља према облику насиља коме су били изложени у 2011. наводе „неки други разлог“ не наводећи који су то други разлози. Податак од 49 жртава насиља у установама за старије указује нам да је у установама присутно насиље над старијима. У 2010. години жртава насиља у установама је било само 16 старијих. Код 8 корисника у 2010. г. било је физичког злостављања док је у 2011. години над 3 старијих.

Старији жртве насиља према облику насиља коме су били изложени у 2010. и 2011. године		
Доминантни облик насиља	2010.	2011
	Укупно	Укупно
Физичко злостављање	8	3
Сексуална злоупотреба	0	0
Емоционална злоупотреба	3	1
Занемаривање и немарно поступање	5	1
Експлоатација	0	0
Нешто друго	0	44
Укупно по полу	16	49

Табела 39. Структура жртава насиља према узрасту и полу и означеном насилнику

Насилници у установи у 2011. години								
Облик насиља	Млади(18-25)		Одрасли (26-64).		Старији (65+)		Укупно	
	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
Запослени	0	0	0	5	0	0	0	5
Неко други	0	0	6	2	15	10	21	12
Укупно по полу	0	0	6	7	15	10	21	17
УКУПНО	0		13		25		38	

Табела 40. Облик насиља према означеном насилнику и поднетој пријави

Број кривичних пријава поднетих због насиља над корисницима установе														
Означени насилник	Доминантни облик насиља и број поднетих кривичних пријава													
	Физичко злостављање		Сексуална злоупотреба		Емоционална злоупотреба		Занемаривање и немарно поступање		Експлоатација		Нешто друго		УКУПНО према врсти злостављача	
	П*	НП*	П	НП	П	НП	П	НП	П	НП	П	НП	П	НП
<i>Запослени</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Неко други</i>	2	2	0	0	0	0	1	0	0	0	0	6	3	8
Укупно	2	2	0	0	0	0	1	0	0	0	0	6	3	8
УКУПНО	4		0		0		1		0		6		11	

Број кривичних пријава поднетих због насиља над корисницима установе

Означени насилник	2010.			2011.		
	П	НП	Укупно	П	НП	Укупно
<i>Запослени</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Неко други</i>	4	1	5	3	8	11
Укупно	4	1	5	3	8	11

III УСЛУГЕ

УСЛУГЕ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У УСТАНОВАМА ЗА СМЕШТАЈ СТАРИЈИХ

Пружање услуга смештаја предвиђено је за старије грађане који су угрожени због специфичних потреба везаних за процесе старења (социјално-економских и здравствених проблема, старачке немоћи и усамљености) и када породица, односно, одговарајућа служба социјалне заштите, није у стању да свом старијем члану обезбеди негу и старање у природној средини.

Услуге смештаја обухватају: збрињавање (становање, исхрана, одевање, нега, помоћ и старање, здравствену заштиту, радно-окупационе, културно-забавне рекреативно–рехабилитационе активности) и услуге социјалног рада.

Деловањем службе социјалне заштите омогућава се задовољавање исказаних или од службе препознатих индивидуалних потреба старијих и њихово упућивање на услуге у установама за старије, које он прихвата, а којима се те потребе задовољавају у мери објективних могућности самог корисника и могућности установе.

У оквиру Стратегије развоја социјалне заштите (коју је Влада усвојила крајем 2005. године), као и Националне стратегије о старењу (из 2006. године) посебно су наглашени задаци у вези са трансформацијом установа за старије. Као посебно значајно издваја се потреба за развој нових услуга усаглашених са потребама старијих особа у локалној заједници. С тим у вези, смештај у установу је услуга за кориснике за које се у процесу деинституционализације не може обезбедити мање рестриктиван облик заштите.

Услуге смештаја за старије треба да обезбеде:

1. квалитетно одржање живота корисника и у ситуацијама високог степена ризика због личне, привремене или трајне несамосталности и недостатка услова у природном окружењу, а према постојећим стандардима.
2. обезбеђење подршке и поштовање личног вредносног система старије особе,
3. посебне услуге и третман којим се умањују ограничења, а повећава самостално функционисање и превенција одређених компликација код старије особе.

Смештај у установу за старије подразумева да се кориснику обезбеди квалитетан живот, што сличнији животу у природној средини, у складу са постојећим могућностима, као што су

- Обезбеђеност физичких услова за живот – одговарајуће становање у односу на расположиви простор и опрему, исхрана, одевање и здравствена заштита,
- Телесно здравље и осећај задовољства због тога,
- Добро психолошко стање (одговарајућа пажња, подржавање старије особе да осећа сигурност и да је прихваћена),
- Задовољство социјалним односима, да корисник учествује у социјалним догађајима у установи и ван установе,
- Самосталности старијесобе према његовим могућностима.
- Испуњавање циљева које искаже или се препознају код старије особе, а у складу са могућностима установе да их обезбеди.

Установе за смештај старијих за 2011. годину извештавају о следећим услугама:

1. становање
2. исхрана,
3. одевање,
4. услуге стручног социјалног рада,
5. подршка за слободне (културно-забавне, радне или окупационе и сл) активности,
6. здравствено-хигијенске услуге
7. услуге физикалне терапије и рехабилитације

Становање је на нивоу постојећих стандарда и критеријума који су узимани при одређивању капацитета установа. Обезбеђен је простор за основне животне активности и кретање корисника са најнужнијом опремом код већине установа. Физички услови су релативно адекватни за безбедно кретање и обављање могућих активности старијих. Здравствено-хигијенски услови су обезбеђени према важећим нормативима, односно, подови, прагови, ширина ходника, степеништа, прозори, врата итд. (3.866 спаваоница, 2,3 корисника по спаваоници, или 10 квадратних метара по једном кориснику).

Као интегрални део услуга збрињавања корисницима смештеним у установама пружају се и услуге **исхране**. Основна је карактеристика која се може видети из извештаја о раду, да су се оброци у 2011. години припремали на основу важећих норматива и уз стручну контролу надлежних стручних институција.

Одевање корисника је, углавном према материјалним могућностима онога ко сноси трошкове смештаја, што значи и да се повремено појављују корисници смештаја са врло оскудном гардеробом.

Донације установе за смештај старијих у новије време су све мање. У 2011. године 32 установе добило је донације које су више симболичног карактера.

Донације су углавном биле намењене корисницима то за исхрану, средства за хигијену, одећа и обућа, опрема за кухиње, компјутерска опрема и у готовом новцу.

Услуге стручног социјалног рада у 2011. години биле су усмерене и подређене остваривању основног циља да се корисницима обезбеди потребна социјална и емоционална сигурност и подршка.

Планирање и пружање услуга социјалног рада, као и евалуација биле су резултат мултидисциплинарног приступа стручних тимова у установама. Реч је о стручним тимовима које су чинили социјални радник, психолог, лекар, терапеути, медицинска сестра, а по потреби и руководиоци установа.

Садржај **стручног социјалног рада** је био усмерен на помоћ корисницима приликом смештаја у установама, пружање старијем лицу и његовој породици потребних информација, помоћ у процесу адаптације на нове услове живота (домска заједница), подстицање свакодневних комуникација међу корисницима и са сродницима и друго. Установе нису доставиле потпуне информације о броју пружених услуга. Евидентирани су само значајније и то пре свега у погледу изградње стабилних социјалних односа са особљем и односа са другим корисницима.

Учешће старијих у доношењу **индивидуалних планова третмана** (заштите) подразумева упућеност старије особе у третману који ће имати у установи, при чему центри за социјални рад имају своје место у овоме. Установе о овоме врло оскудно обавештавају. Углавном наводе само бројке о учешћу старијих у доношењу индивидуалних планова третмана, без подробнијих садржинских обавештења.

Корисници за које постоји индивидуални план заштите			
Узраст	М	Ж	укупно
До 79 год.	1755	2523	4278
80 и више год.	911	2238	3149

Учешће старијих у изради планова третмана	Да	Не	укупно
Функционално независни	2196	221	1784
Функционално зависни	1284	500	1784

52. Да ли Центар за социјални рад редовно посећује кориснике	Да	Не
	21	14

Слободне, културно-забавне, радно-окупационе и друге активности биле су подређене основном циљу, а то је оснаживање и активирање преосталих физичких и психичких способности старијих, стварање активног односа према себи и свом

окружењу. Организовање ових активности чине саставни део целине услуга социјалног рада у установама.

Нови програми услуга који се појављују треба да подстичу развојне потребе код старијих, као и потребе које су осујећене недостајањем породице и олакшање адаптације и превазилажење тешкоћа које прате смештај. У извештајима се као акције у том смеру најчешће помињу групни рад, радионичарски рад, излети и културно-забавни програми.

Табела 41. Слободне активности

Културно-забавне, рекреативне и радно-окупационе активности у 2011. год.							
Назив програма / + колона -број манифестација, сеанси, догађаја	Број стално укључених корисника			Број повр. укључених кор.			Укуп. укључ.
	М	Ж	Укупно	М	Ж	Укупно	
Филмске пројекције	1.234	1.749	2.983	800	893	1.693	4.676
Позоришне представе	4.37	630	1.067	190	283	473	1.540
Верски празници	1.339	2.435	3.774	652	1.114	1.766	5.540
Државни празници	1.159	1.734	2.893	549	772	1.321	4.214
Излети, посете културно историјским споменицима	553	794	1.347	480	757	1.237	2.584
Групни рад	13.072	11.363	24.435	5.465	5.423	10.888	35.323
Радионичарски рад	5.544	3.906	9.450	2.347	1.561	3.908	13.358

Све активности су везане за активизацију корисника организују се као редовне, односно сталне активности и као повремене, односно активности које се организују и одвијају када се за то стекну услови и искаже интерес корисника. У редовне активности спадају рад секција, организовање различитих манифестација (филмских и позоришних престава, прослава личних, верских и државних празника и слично).

У повремене активности спадају различити културно-забавни садржаји који имају за циљ осмишљавање и обогаћивање слободног времена старијих у установама. Старији учествују у овим активностима према свом интересу и у складу са преосталим психофизичким способностима.

Један број старијих који су изразили жељу за радним ангажовањем ангажовани су на одржавању животних услова у самим установама. Ради се о корисницима који имају одговарајуће могућности, вештине и способности и ниво одговорности.

Здравствено хигијенске услуге су саставни део услуга које се пружају у домском смештају старијима. Реч је о свакодневној медицинској нези стационарно смештених (зависних и полузависних), одржавању личне хигијене, хигијене постељине и просторија. У ове услуге улази и припрема корисника за храњење, сервирање obroка, припрема за шетњу и слично. О овоме све установе сачињавају посебне извештаје као извештаје здравствених служби које достављају надлежним установама, Министарству здравља, домовима здравља и др.

У установама за старије здравствену заштиту пружа 735 здравствених радника, од којих 57 лекара, 1 стоматолог, 21 виших медицинских сестара, 591 медицинских

сестара/техничара и један број других здравствених радника. Специјалистичке и друге клиничке третмане раде се у здравственим установама за те намене.

Да ли установа пружа услуге здравствене заштите корисницима?	Да	Не
	35	0

Како је организована здравствена заштита у установи	Да	Не
Уговор са здравственом установом	18	11
На основу верификоване испуњености услова за пружање услуга примарне здравствене заштите	24	7

Физикалном терапијом и рехабилитацијом обухваћени су корисници којима је терапија и рехабилитација потребна. Ове активности зависе од психофизичког и здравственог статуса корисника, као и од расположивих кадрова одговарајућег здравственог профила. Уз неопходну консултацију физијатара и домских лекара, ове услуге су пружали физиотерапеути (63 физиотерапеута у установама).

Нове услуге: Покренуте су активности за реализацију низа пројеката којима су обухваћене неопходне системске промене у социјалној заштити, уз уважавање постојећег стања, савременог модела социјалног рада, као и стандарда европског модела развоја услуга и служби социјалне заштите. Тим активностима било је обухваћено 7835 старијих.

Услуге као што су боравак у дневном центру, интегрисана здравствена и социјална помоћ и нега у кући, клубови за старе, разне друге сервисне услуге у локалној заједници и сл. које су пружале установе користило је током 2011. године 7988 старијих, од којих 1666 из установе, а 6322 су старији из локалне заједнице.

Табела 42. Нове услуге које реализују установе у локалним заједницама у 2011.

Услуге успостављене у оквиру установе и пружане у 2011. години									Година кад је услуга успостављена						
Назив услуге	Број услуга	Број корисника из уст. у 2011.			Број корисника из ЛЗ у 2011.			Укупно	2010	2009	2008	2007	2006	2005	
		М	Ж	УК	М	Ж	УК		1.	0.	9.	8.	7.	6.	5.
		Дневни боравак	1	535	518	1053	102		230	332	1385	1	0	0	0
Помоћ и нега	1	16	64	80	447	885	1332	1412	2	1	0	0	1	3	0
Помоћ у кући	1	10	70	80	216	485	701	781	1	0	0	0	1	3	0
Нешто друго	3	255	198	453	1621	2336	3957	4410	4	1	1	0	0	1	0
Укупно	6	816	850	1666	2386	3936	6322	7988	8	2	1	0	2	11	0

Пошто постоји велико интересовање за услуге помоћи у кући, готово све установе исказују спремност да одговоре на ове захтеве. Али у пракси, у 2011. години нпр. помоћ у кући преко установа за старије је користило 6.163 корисника од којих је једна трећина у Београду.

О неком озбиљнијем **аналитичком раду** у овим установама не може бити речи. Целокупна активност у овоме се своди на писање различитих извештаја и информација који се достављају одређеним субјектима.

43. Извештавање у току 2011	Број
<i>Посебни извештаји</i>	583
<i>Анализе и истраживања</i>	32
<i>Информације и слично</i>	362
<i>Друго</i>	1069

Готово све установе истичу да је у друштву најзначајније заједничко и синхроно деловање свих субјеката бриге о старијима иако су из различитих области живота. У њиховој се надлежности налазе услуге које су неопходне за елементарно збрињавање и показују ефикасност социјалне заштите. Али, у целом процесу је важна улога и служби социјалне заштите, и здравства, и становања, саобраћаја, трговине, културе и рекреације и то на свим нивоима, али најважније, на нивоу локалне заједнице у којој се одвија свакодневни живот. У том смислу и извештавају о својој сарадњи са институцијама у локалној заједници и задовољство сарадњом.

44. Оцена сарадње на локалном нивоу	Одлична	Вр. добра	Добра	Лоша	Вр. лоша
Локална самоуправа	10	10	14	3	0
Здравствене установе	13	15	9	0	0
НВО	6	8	14	3	0
МУП	13	14	7	1	0
Образовне институције	15	13	7	1	0
Друге установе социјалне заштите	13	13	10	1	0
Медији	18	10	8	1	0

Закључци

Реализација основне делатности установа за смештај старијих у протеклој години била је усмерена, поред рада у пружању услуга смештаја и на повећању обима и врста нових услуга и нових облика рада у локалној средини, најчешће, услуга помоћи у кући и дневних центара за старије.

Успостављена је ближа сарадња установа са јединицама локалне самоуправе. Присутно је веће учешће локалних самоуправа у развијању капацитета и нових врста услуга за старије.

Знатан број корисника је са медицинским индикацијама, психијатаријским проблемима и хроничним болестима, све до термалних стања

У протеклој години у односу на простор, функционалност и опремљеност капацитета (грађевинских и техничких услова) у великој већини установа дошло је до побољшања квалитета живота корисника у односу на раније године.

У току године порастао је и број установа овог типа које су у приватном сектору. На крају године је 103 установа имало дозволу за рад са утврђеним капацитетима, од чега су само у Београду 74.

Препоруке

У развоју институционалне заштите старијих постоје и изазови за наредни период а који су везани за квалитет услуга, обим здравствене заштите, број места и слично и то:

- Кроз процес трансформације потребно је да у наредном периоду ускладе смештајне капацитете са стварним потребама старијих.
- да старији имају веће учешће при избору услуга и пружаоца услуга.
- Да се квалитет услуга у установама уједначи.
- Да услуге у установама буду примерене индивидуалним потребама старијима са специфичном подршком и усмерене на активирање потенцијала корисника.
- Даље развијати локалне услуге за старије (услуге дневних центара за старије, клубова, интегрисане заштите помоћи и неге у кући и друге сервисне услуге за старије).
- Развити систем контроле квалитета социјалних, здравствених и других услуга у установама за старије, кроз систем супервизије, мониторинга, програме едукације и професионалног напредовања пружалаца услуга